het blad

orgaan van de groep Zeeuwse floristen en Floron district Zeeland

Redactie: ·Justus van den Berg, Fluitekruidstraat 151, 4461 MG Goes, 0113-271210. Gerard Brand, Schuitvlotstraat 24a, 4331 SZ Middelburg, 0118-633931. Abonnementen: €3,50 per jaar door overmaking op postgiro 1202112 ten name van Gerard Brand, Middelburg.

Voor actieve of beginnende floristen wordt het Blad door Floron betaald. Oplage 160 exemplaren

Vanaf januari 2009 wordt het grootste gedeelte digitaal verzonden, mensen zonder email krijgen Het Blad per post

INHOUDSOPGAVE

Zeeuwse Floron zaterdagmiddag 7 februari 2008 1

Resultaten 2008 3

Telmee.nl en waarnemingen.nl 4

Kort verslag van het kamp Zeeuwse kusten IV: Schouwen 4

Klimopbremraap nu ook in Zeeland 5

Akkeronkruiden in Zeeland 9

Kademuren in Middelburg 9

Opmerkelijke waarnemingen 9

Fietsen voor Koolzaad 10

Japanse duizendknopen 10

Floron selectiehokken 2006-2010 11

Heemstweken 2009-2011 14

Adressen voor informatie over FLORON (ook website en Gorteria) 15

ZEEUWSE FLORON-middag

Wederom een volledig Zeeuwse DAG

Zaterdag 7 februari 2008
Tijdstip: ·13.00-16.15
Plaats MEC-Vlissingen, Korenbloemlaan 5

12.30 **Koffie met ……..**
Het MEC (Milieu Educatief Centrum) is open vanaf half een, met zoals gewoonlijk koffie, thee en 15 bolussen voor de vroege floristen. Voor de laatkomers is er eventueel een droog Zeeuws kaakje!

13.00-13.30 **Opening en resultaten 2008, door Justus van den Berg**
Ik zal in eerste instantie een overzicht geven van de resultaten van het afgelopen jaar met natuurlijk enige mooie plaatjes.

13.30- 14.00 **Bijzondere waarnemingen in Zeeland en de rest van Nederland in 2008, door René van Moorsel**
René geeft een overzicht van de bijzondere waarnemingen in 2008 specifiek toegespitst op de waarnemingen in Zeeland.

14.00-14.30 **Twee stadshokken, door Wim van Wijngaarden**
In 2007 en 2008 heeft Wim een deel van Middelburg onderzocht. Een hoog aantal soorten.

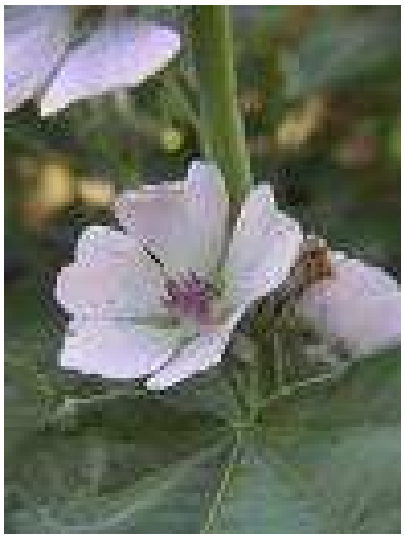

14.30-14.50 **Heemstweken in Zeeland**
Fietsen in augustus en speuren naar Heemst, een specifiek Zeeuws project voor de komende drie jaar. Zie ook elders in dit nummer van Het Blad. Justus van den Berg, Wim van Wijngaarden en Mart Karremans.

14.50-15.15 **Pauze**
Er is weer volop gelegenheid om:
- nieuwste aanwinsten te bekijken:
- mee te nemen en te bekijken;
- je op te geven voor een of ander streephok.

15.15-15.35 **Inventarisatie van de Zwaakse Weel Mart Karremans in samenwerking met Hans Fortuin**
Op verzoek van Natuurmonumenten is de Zwaakse Weel op ha-niveau geïnventariseerd op een aantal kensoorten. Mart Karremans en Hans Fortuin hebben dit gedaan. Daarnaast heeft de plantenwerkgroep van de KNNV Bevelanden drie kilometerhokken in het gebied gedaan. Een impressie van de resultaten.

15.35-15.55 **Pieter van Rijswijk. Het voorkomen van ruige anjers in Zeeland.**
Een tussenstand van de resultaten van de Anjer Brigade (bestaande uit slechts Pieter van Rijswijk). Resultaten van vier jaar onderzoek naar het voorkomen van de Ruige anjer in Zeeland.

15.55- 16.15 Mededelingen 2009, door Justus van den Berg
- Inventarisatieweekend 2009 Walcheren: 11, 12 en 13 september 2009.
- Heemstweken.
- Selectiehokken het vierde jaar.
- Fietsen voor koolzaad.
- Mannelijke Japanse duizendknopen.

16.15 Slot.

Resultaten 2008

Voor mij wordt het wel steeds onoverzichtelijker om een overzicht op te stellen. Er zijn immers nu diverse bronnen die niet allemaal via mij naar Leiden worden doorgestuurd, zoals

- traditioneel ingeleverde streeplijsten;
- gedigitaliseerde streeplijsten via Plantago (met of zonder fysieke streeplijst);
- gegevens ingevoerd met behulp van een PDA (veldcomputer) en veelal rechtstreeks naar Leiden verzonden;
- rechtstreeks ingevoerde gegevens via Telmee.nl en
- rechtstreeks ingevoerde gegevens via Waarneming.nl.

Onderstaand toch een poging van een overzicht van al deze bronnen. Allen dank voor de ingeleverde gegevens. De niet gedigitaliseerde gegevens zijn al in Leiden afgegeven en zullen daar worden verwerkt.

Floron

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de inventarisatie resultaten in 2008. Het betreft totaal 124 streeplijsten, 79 lijsten bijzondere soorten en twee waarnemingskaartjes. In totaal zijn er zo'n 15.000 planten waargenomen. Door de volgende personen en groepen zijn één of meerdere streeplijsten (al dan niet gedigitaliseerd) ingestuurd.

- Awie de Zwart Oostburg;
- Wim van Wijngaarden Middelburg;
- Corrie de Vos Zierikzee;
- Pieter van Rijswijk Kapelle;
- Johan Eckhardt Wemeldinge;
- Roelof Bijl Middelburg;
- Hans en Maaike Boomstra Oostkapelle;
- NaningJan Honing Driewegen;
- Harrie Waltje Drachten;
- plantenwerkgroep KNNV Bevelanden;
- plantenwerkgroep t' Duumpje;
- plantenwerkgroep van de Natuur en Vogelwacht Schouwen-Duiveland;
- plantenwerkgroep KNNV Walcheren;
- plantenwerkgroep Tholen;
- Floron kamp Zeeuwse kusten IV: Schouwen.

Telmee.nl

Ik heb mezelf ook aangemeld bij telmee.nl en natuurlijk wat waarnemingen uit mijn tuin ingevoerd. Op zich gaat dat makkelijk, maar het is mij nog niet gelukt om een overzicht te krijgen van het aantal Zeeuwse waarnemingen. Dat blijkt ook nog niet mogelijk te zijn. Voorlopig kan je alleen je eigen waarnemingen zien.

Waarnemingen.nl

Een aantal mensen zet de waarnemingen van planten rechtstreeks op Waarnemingen.nl. Voor zover ik dat weet door onder andere (met tussen haakjes het aantal ingevoerde planten in 2008):

- Peter Meininger (16.748);
- Grada Menting (2.877);
- Peter Maas (1.806);
- Jaco Walhout (1.750).

Ook hier heb ik natuurlijke een aantal waarnemingen ingevoerd. Groot voordeel is dat je van eenieder alle waarnemingen kan bekijken. De volgende, mij onbekende mensen, hebben ook waarnemingen ingevoerd: Anne Ronse, Jeroen Sytsma, Joop Scheijbeler en Antonia Hens. Ik ga op zoek naar hun adressen, zodat zij ook Het Blad kunnen ontvangen.

Er zijn in Zeeland in totaal 59.855 florawaarnemingen gezet op deze site (2000-heden) met in totaal 1140 soorten. Toch een aanzienlijk aantal, waarvan het overgrote deel door Peter Meininger is ingevoerd. Het Florbasebestand heeft in totaal circa 360.000 waarnemingen in Zeeland (sinds 1975).

Telmee.nl en Waarnemingen.nl

Het verschil tussen het invoeren van gegevens via Waarnemingen.nl en Telmee.nl zal op korte termijn verdwijnen. Alle gegevens die dus worden ingevoerd zullen op een zelfde wijze worden gecontroleerd en doorgegeven aan de gegevens verzamelende organisaties, zoals Floron. De informatie verstrekking naar de waarnemers zal nog wel verschillen vertonen. Je moet zelf maar kijken welke site je het prettigst vindt.

Wat is het verschil tussen telmee.nl en waarneming.nl? De doelstelling van waarneming.nl en telmee.nl verschillen wel op een paar punten. De PGO's (als SOVON, Vlinderstichting e.d.) hebben al tientallen jaren grote hoeveelheden waarnemingen verzameld en gebruiken die o.a. voor beschermingswerk. Niet alle waarnemers voelden zich thuis in het open systeem van waarneming.nl, wat ten dele het succes van Landkaartje verklaart. Landkaartje is het online invoersysteem voor vlinders, libellen, amfibieën en reptielen, dat ongeveer even oud is als waarneming.nl.Waarneming.nl is een site waarmee de VOFF ook al samenwerkt, en in de toekomst nog meer hoopt te doen.

Voortbordurend op Landkaartje wil telmee.nl voor de waarnemers een invoermodule maken waarmee ze ook al hun oude gegevens zouden kunnen bekijken (die komen binnenkort beschikbaar). Het grote voordeel van waarnemingen.nl is dat je alle waarnemingen van iedereen kan bekijken, dat kan bij telmee.nl niet. Telmee.nl heeft daarnaast veel nieuwe mogelijkheden, en sluit aan bij de NDFF, de Nationale Databank Flora en Fauna. Daarmee worden de gegevens direct gebruikt voor de bescherming door de meewerkende organisaties.

Kort verslag van het kamp Zeeuwse kusten IV: Schouwen

Zeeuwse Kusten

Het vierde kamp langs de Zeeuwse kusten heeft plaatsgevonden in het weekend van 12 tot en met 14 september. In totaal hebben 53 mensen deelgenomen aan het kamp, dat was gericht op het inventariseren van de kust van Schouwen. Op vrijdagmiddag zijn we gestart met regen, maar daarna brak de zon toch door en op zondag alleen maar zon.

In totaal zijn gegevens verzameld uit 66 kilometerhokken. De ligging van de hokken is aangegeven op bijgevoegd kaartje, waarop tevens de locatie van de Rode Lijst soorten is vermeld. Veel bijzondere gebieden zijn bekeken zoals de werkeilanden Neeltje Jans en Roggenplaat. We hebben ook het attractiepark Delta Expo geïnventariseerd. Daarnaast een groot deel van de Zuidkust tot en met Zierikzee en de noordelijke rand tot en met Brouwershaven.

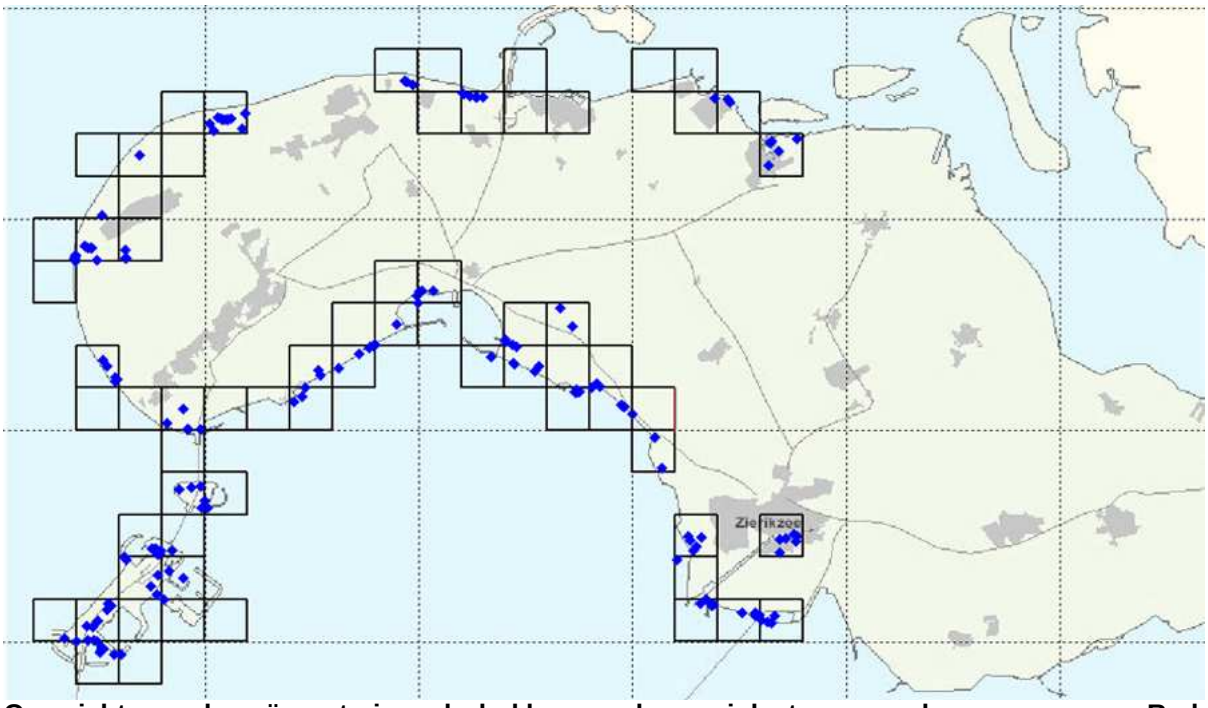

Overzicht van de geïnventariseerde hokken en de groeiplaatsen van de waargenomen Rode Lijst soorten (Kaart Pieter van Rijswijk).

Belangrijke 'wapenfeiten' zijn: de massa Spiraalruppia in de Kisters inlaag (50-409), nog steeds veel Glad biggenkruid (Hypochaeris glabra) op Neeltje Jans. Bekend maar toch veel meer dan voorheen 2 x 300 strekkende meter Gele hoornpapaver (Glaucium flavum) op Roggenplaat. Zeer fraai was ook de grote groeiplaats van Driedistel (Carlina vulgaris) en Wegedoorn (Rhamnus cathartica) vol met bessen in het duingebied van Schouwen.

Nieuw: vondsten in meerdere hokken van Duits en Dwergviltkruid (Filago vulgaris en F. minima), ook de Hoge fijnstraal (Conyza sumatrensis) is in diverse natuurgebieden gesignaleerd; Fluweelblad (Abutilon theophrasti) nu ook in enkele akkers op Schouwen. In het duingebied is nu ook Valse zandzegge (Carex reichenbachii) gesignaleerd; deze soort uit de Zandzeggegroep is jarenlang niet als een 'echte' soort beschouwd, zodoende niet in de flora opgenomen, en daardoor niet eerder herkend.

Van de kustsoorten is de indruk dat Zeebiet (Beta maritima) is toegenomen en de overige soorten stabiel zijn. De bijzondere Meldes zijn zeer weinig waargenomen. De varens in de steden Zierikzee en Brouwershaven lijken toegenomen; naast de algemene soorten ook Zwartsteel (Asplenium adiantum-nigrum), Tongvaren (A. scolopendrium) en Steenbreekvaren (A. trichomanes).

Voor de insectenwerkgroep van Zeeland zijn we op zoek geweest naar drie soorten wilgen Kraakwilg (S. fragilis), Bittere wilg (S. purpurea) en Amandelwilg (S. triandra). Deze soorten zijn spaarzaam waargenomen. Hopelijk kunnen de soortspecifieke bladwespen dit jaar of volgend jaar worden vastgesteld. Al met al een zeer geslaagd kamp waaraan naast veel mannen, 22 vrouwen en 13 Zeeuwen (waarvan 5 vrouwen en 8 mannen) hebben deelgenomen.

Justus van den Berg en Wim van Wijngaarden

Klimopbremraap (Orobanche hederae) nu ook in Zeeland

Wim van Wijngaarden

In 2008 heb ik in de stad Middelburg een stedelijk 'selectiehok [1]' (31-391) zeer intensief geïnventariseerd. Het leuke daaraan is dat je werkelijk alle steegjes en pleintjes, soms meermaals, bekijkt. Ook die waar op het eerste oog niets te vinden lijkt. Meestal was dat ook het geval, maar zodoende trof ik op drie van elkaar geïsoleerde plekken de Klimopbremraap aan, een soort die nog niet uit Zeeland bekend was en tot voor kort ook landelijk uiterst zeldzaam was.

Het geslacht Bremraap *(Orobanche)* is niet zo bekend bij het grote publiek en ook niet erg populair bij de meeste floristen. Het weinig aansprekende uiterlijk en problemen bij het determineren tot de soort zijn daar debet aan. Deze vondst is een mooie aanleiding er wat meer aandacht aan te besteden.

Alle bremrapen zijn volledige parasieten, dat wil zeggen dat zij afhankelijk zijn van andere soorten (waardplanten). Ze hebben geen bladgroen en kunnen dus niet zelf door fotosynthese stoffen aanmaken; ook voor water en mineralen zijn ze volledig afhankelijk van de andere plant. Veel bremrapen zijn ook nog eens heel kieskeurig, en kunnen alleen met één of enkele nauw verwante soorten samen leven. De Klimopbremraap is zo'n superspecialist, die in de natuur alleen op Klimop *(Hedera helix)* is aangetroffen.

[1] Selectiehokken zijn onderdeel van een landelijke, aselecte steekproef die 1 x 10 jaar worden herhaald om trends in voor- en achteruitgang van soorten te kunnen bepalen.

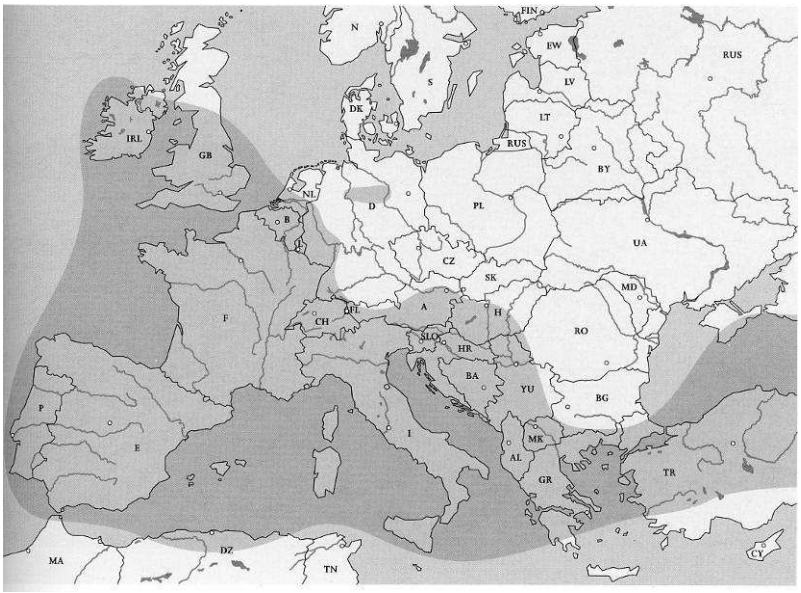

Kaart 1 Voorkomen van Orobanche Hederae in Europa

Kaart 2 Klimopbremraap, gegevens van www.waarneming.nl 2004-2008

Het verspreidingsgebied van deze soort ligt vooral in zuidelijk Europa, langs de Middellandse zee met een uitzwaaier naar de Kaukasus (kaart 1[2]). Hoewel de waardplant in grote delen van het areaal verre van zeldzaam is, is de Klimopbremraap dat overal wel. De noordgrens van het areaal loopt door Nederland. Tot 1974 was hij alleen bekend van de Sint Pietersberg bij Maastricht, op stenig substraat. Daarna is hij ook op een drietal landgoederen 'op oude muren of aan de voet ervan' aangetroffen[3] en later in een stadspark in Utrecht. Ook werd de soort gevonden in enkele botanische tuinen, waar hij zich handhaaft en ook verspreidt, maar het is niet duidelijk hoe spontaan die voorkomens zijn.

Lange tijd bleef het daarbij, maar de laatste jaren (vooral 2007 en 2008) neemt het aantal meldingen verspreid over het land toe. De kaart van 'waarneming.nl' (kaart 2) geeft hiervan een indruk, al is van veel meldingen de spontaniteit onbekend (tenminste 4 zijn heemtuinen of expliciete uitzaai) en is het beeld niet compleet. De meeste zijn uit stedelijk gebied, waarmee hij een urbane soort lijkt te worden.

Van de bremrapen is de Klimopbremraap eigenlijk een makkelijke soort om op naam te brengen. Het is een van de weinige die vooral in de schaduw groeit, en vaak is er geen andere soort dan zijn waardplant in de buurt. In bloei is het bovendien de enige Bremraapsoort waarbij de helmhokjes buiten de kroonbuis uitsteken. Voor het determineren van de na de bloei nog maandenlang overeindstaande skeletjes, zijn de kelkbladen en de buiging van de kroonbuis (zie de Heukels', maar ook de verhelderende doorsnedentekeningen in de Oecologische flora 3:239) bepalend.

Alle drie de groeiplaatsen in Middelburg betreffen particuliere parkeerterreintjes in de binnenstad, waar de soort groeit in een smalle strook overigens grotendeels kale grond aan de voet van muurtjes of schuttingen. De Klimop zelf was veelal zeer rigoureus en grof gesnoeid of geheel verwijderd. Of dit toevallig was, of dat al deze terreintjes door dezelfde 'beheerder' worden onderhouden is niet bekend. De eerste bloeiende trof ik aan begin juni, de laatste half september. Op alle plekken stonden ook verdroogde skeletjes. Bij de geschatte aantallen (in totaal >300) zijn deze meegeteld. Het lijkt daarmee onwaarschijnlijk dat de bloei door het snoeien was geprikkeld. Wel vielen de bloeistengels daardoor waarschijnlijk meer op.

[2] C.A.J. Kreutz, 1995. Orobanche, deel 1: 104. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

[3] Th.A.Hattink in: J. Mennema c.s. , 1980. Atlas van de Nederlandse Flora 1: 158. Kosmos, Amsterdam.; E.J. Weeda c.s., 1988. Nederlandse Oecologische Flora 3: 244. IVN e.a.

Wat de oorzaak is van de zeldzaamheid van deze soort in zijn (gehele!) areaal is onduidelijk. De stoffijne zaden lijken toch goede verspreidingsmogelijkheden te hebben, de waardplant is algemeen en uitzaai (in meerdere heemtuinen) is succesvol. Wellicht luisteren de kiemingsomstandigheden heel nauw. Daarmee is het even onduidelijk hoe het komt dat de soort de laatste jaren in opmars lijkt te zijn. Klimop heeft zich in Nederland de laatste halve eeuw aanzienlijk uitgebreid door aanplant en verwildering, en groeit nu wellicht ook op minder optimale standplaatsen waar hij gevoeliger is voor infectie door deze parasiet. Ook een rol van de klimaatsverandering is voor deze zuidelijke soort niet uit te sluiten, maar het blijft speculatie.

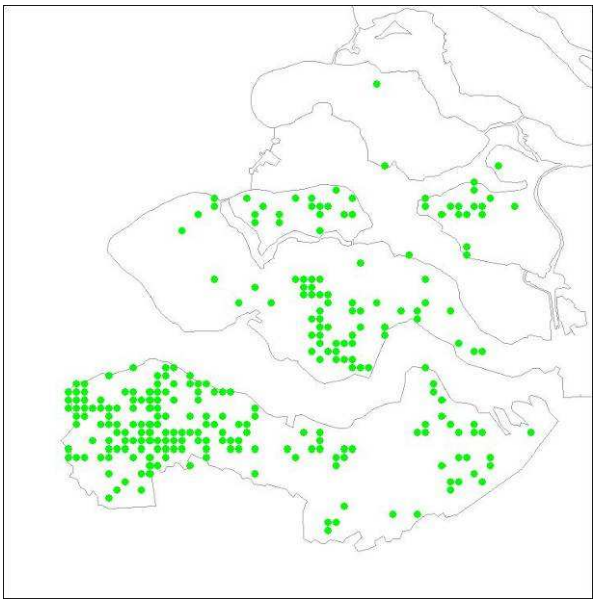

kaart 3 Klavervreter, voorkomen in Zeeland volgens Florbase 2N (1975-2005)

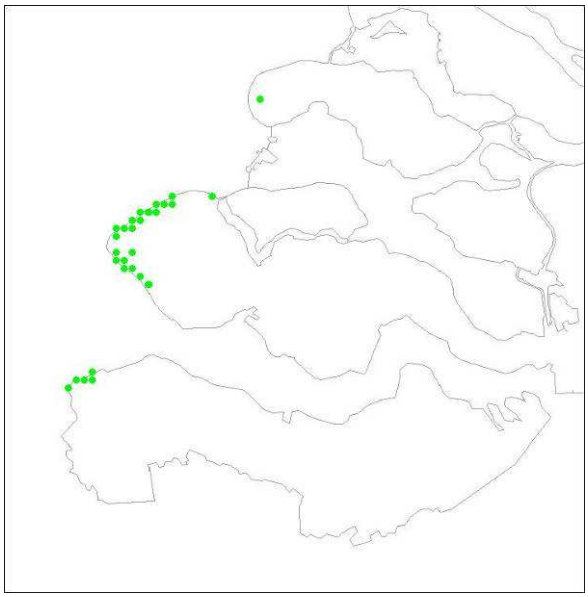

Kaart 4 Walstrobremraap, voorkomen in Zeeland volgens Florbase 2N (1975-2005).

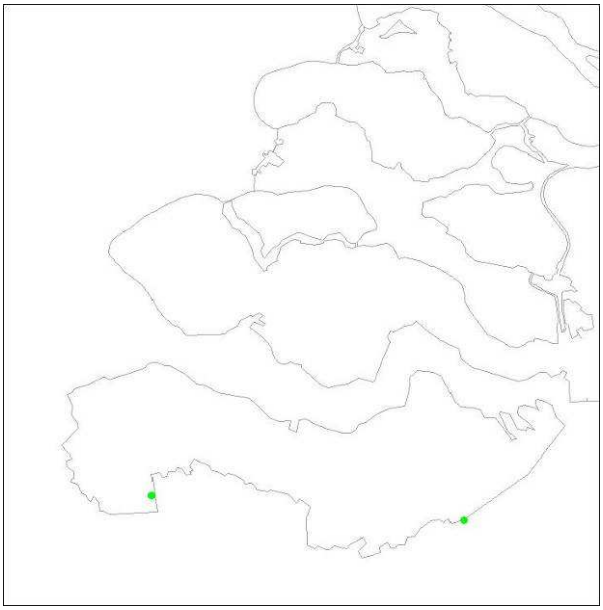

Behalve de Klimopbremraap komen nog 3 *Orobanche*-soorten in Zeeland voor. De meest algemene is de Klavervreter *(O. minor)* , die door de hele provincie met uitzondering van Schouwen-Duiveland in jaarlijks sterk wisselende aantallen bijvoorbeeld in wegbermen kan worden gevonden (kaart 3). Deze parasiteert op allerlei vlinderbloemigen, maar ook op soorten als Duizendblad *(Achillea millefolium)*. Elders in Nederland is de Klavervreter veel minder algemeen.

Kaart 5 Grote bremraap, voorkomen in Zeeland volgens Florbase 2N (1975-2005)

De Walstrobremraap *(O. caryophyllacea)* groeit voornamelijk op Geel walstro *(Galium verum)* en kom je in de duinen van Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen regelmatig tegen (kaart 4). De Grote bremraap *(O. rapum-genistae)* is een parasiet op Brem *(Cytisus scoparius)* en daarmee beperkt tot de pleistocene zandgronden. Dat wordt aardig weergegeven door de twee vondsten in Zeeland (kaart 5), beide in een stukje 'Vlaams district', de westelijke uit 1977 en de oostelijke uit 2002[4] door Peter Maas.

Akkeronkruiden in Zeeland

Dit jaar stond er in onze provinciale courant (de PZC) een bericht over bijzondere akkeronkruiden. Zowel in de Zak als in de Yerseke Moer zijn deze soorten waargenomen. Het betreft hier kleine akkerpercelen die in beheer zijn bij Het Zeeuws Landschap en Staatsbosbeheer. Verspreid door de provincie is er een klein aantal percelen waar granen worden uitgezaaid. Het zaaizaad is ongeschoond, dus de uitzaai van diverse (on-)kruiden is gegarandeerd. Het is dan ook geen verrassing dat er naast het graan ook een aantal kenmerkende akkerkruiden tot ontwikkeling is gekomen.

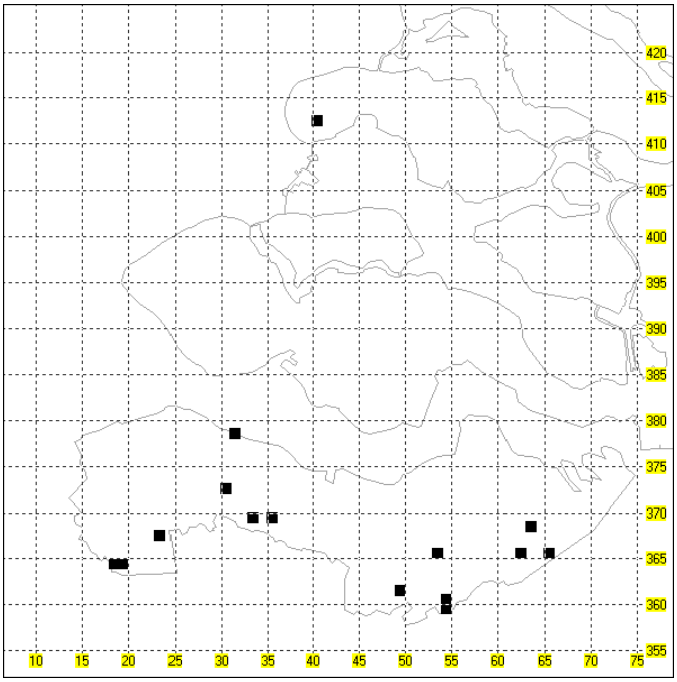

Los van deze experimenten kreeg ik ook melding van Awie de Zwart en Nanning-Jan Honing over bijzondere akkeronkruiden. Hier geen natuurgebieden maar eigen stukken land (moestuin) met onkruiden die deels spontaan zich hebben gevestigd of voortkomen uit gezaaide kruidenmengsels.

Akkerandoorn in Zeeland (Florbase 2N 1975-2005)

Los van dit gesleep met zaden heeft Awie ook een aantal waarnemingen gedaan van akkerandoorn. Mogelijk heeft deze soort in Zeeuws Vlaanderen zich toch op meerdere overhoeken kunnen handhaven dan we aanvankelijk hadden gedacht. Toch een duidelijke zandsoort

Kademuren in Middelburg

Dit jaar is er intensief overleg met de gemeente Middelburg gevoerd over de wijze van vernieuwing van de kademuren. Grootste zorg is natuurlijk de Kaai bij de jachthaven, waar zeer veel varens groeien en waarvan de kademuur op de korte termijn onder handen genomen zal worden. Deze winter zal elders een stuk kademuur worden vernieuwd. Hierbij wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van onder andere Muurvaren. De groeiplaatsen zullen worden ontzien, waarbij de belangrijkste groeiplaatsen in een soort wolkenstructuur worden behouden. Dit is natuurlijk een goede voorbereiding op de floristisch en cultuurhistorisch zeer waardevolle kademuren die op termijn onderhouden zullen worden.

De voorbereiding van de werkzaamheden is in handen van het bureau Koch. Wim van Wijngaarden, Roelof Bijl en Nanning-Jan Honing zijn betrokken in de werkvergaderingen. Naast het behouden van delen van de bestaande muur wordt ook een speciale mortelspecie toegepast die een goede basis vormt voor muurplanten.

Het ziet er dus naar uit dat de huidige renovaties van de kademuren voor de flora minder rigoureus zullen zijn dan bij het droogdok. Hulde en veel aandacht!

[4] Maas, Peter, 2002. Enkele bijzondere plantenvondsten uit Oost Zeeuws-Vlaanderen in 2002. http://www.steltkluut.nl/wg_plant_opname_orobanche.htm

Opmerkelijke waarnemingen

Een kleine selectie van de soorten die staan vermeld op 139 detailformulieren, waarvan Awie de Zwart weer een overgroot aandeel van heeft ingevuld, met veel zeer leuke waarnemingen.

Helaas ontbrak de tijd om het overzicht op te stellen. Ik ben op zaterdag 10 januari toch ook maar gaan schaatsen. Overzicht komt later.

Activiteiten 2008

De activiteiten die het komende jaar centraal staan zijn:

- selectiehokken;
- fietsen voor koolzaad;
- Japanse duizendknopen (mannelijke);
- floronkamp Walcheren, 11 tot en met 13 september;
- heemstweken 2009-2011.

Elders in het Blad wordt een nadere toelichting gegeven. Van twee projecten: fietsen met koolzaad en de (mannelijke) Japanse duizendknopen is al eerder nadere informatie doorgestuurd. Tijdens de bijeenkomst begin februari zal hiervoor ook de nodige aandacht worden gevraagd.

Fietsen voor koolzaad.

Eind december heb ik de onderzoeksvraag van Kees Groen en Sheila Luijten aan een aantal mensen reeds digitaal verzonden. Het gaat hier om een onderzoek naar het voorkomen van koolzaad en raapzaad. Doel is om per fiets een traject te onderzoeken, dit met behulp van een geactualiseerde determinatietabel. Een activiteit voor het voorjaar, lijkt me leuk om op ieder eiland minstens twee routes te hebben. Er is een website in ontwikkeling. Aanmelden kan vooralsnog ook bij mij. Ik zal het dan aan Kees Groen doorsturen.

Japanse duizendknopen

Ook de vraag naar het mogelijke voorkomen van mannelijke exemplaren van de Japanse duizendknoop heb ik rondgestuurd. Lijkt me nuttig om van iedere populatie die je tegenkomt een inventarisatie te maken en te bepalen of er ook mannelijke exemplaren voorkomen. Nadere info komt ook op de site van Floron.

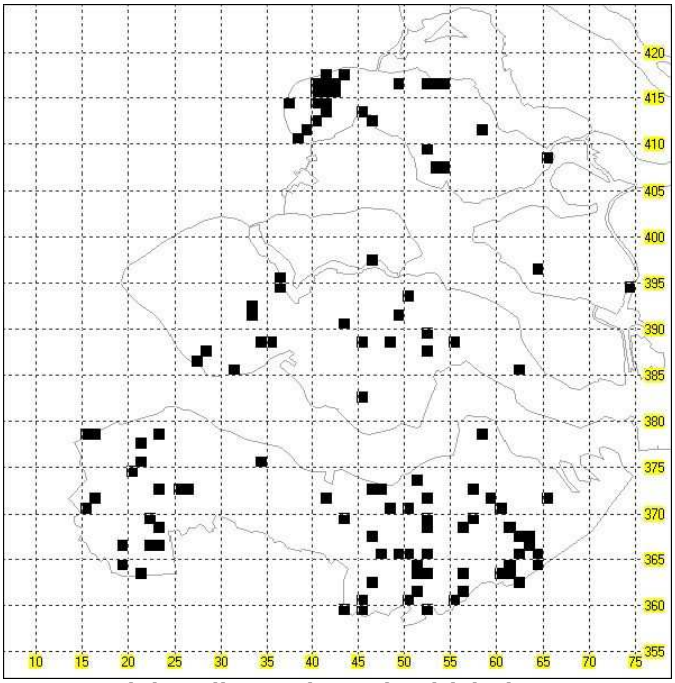

Japanse duizendknoop in Zeeland (Florbase sec 2N, 1975-2004)

Floron selectiehokken 2006-2010

Zoals bekend zijn door Floron kilometerhokken geselecteerd, waarvan een herhalingsopname zeer waardevol is voor het bepalen van trends in de ontwikkeling van de flora. De afgelopen twee jaar zijn we hier al mee bezig. In 2006 zijn 16 kilometerhokken geïnventariseerd, in 2007 waren dit er 8 en in 2008 maar liefst 23. Dat is een zeer mooi aantal. Een gemiddelde van 15 kilometerhokken per jaar moet dus geen probleem zijn en als het echt moet kunnen er meer. In de tabel staan het aantal waarnemingen in Florbase 2N en het aantal waarnemingen dat is gedaan in het selectiehok. Er wordt van uitgegaan dat het hok minimaal drie keer in een jaar volledig wordt doorkruist.

Tevens zijn aangegeven de kilometerhokken die de komende jaren nog geïnventariseerd kunnen worden. Zoals reeds eerder gemeld is de omgeving Hulst een groot probleem. Er zijn nu 2 van de 14 hokken geïnventariseerd. Als je een hok wilt doen, graag aanmelden. Je kunt een overzicht krijgen van de soorten die in het betreffende kilometerhok voorkomen (Florbase).

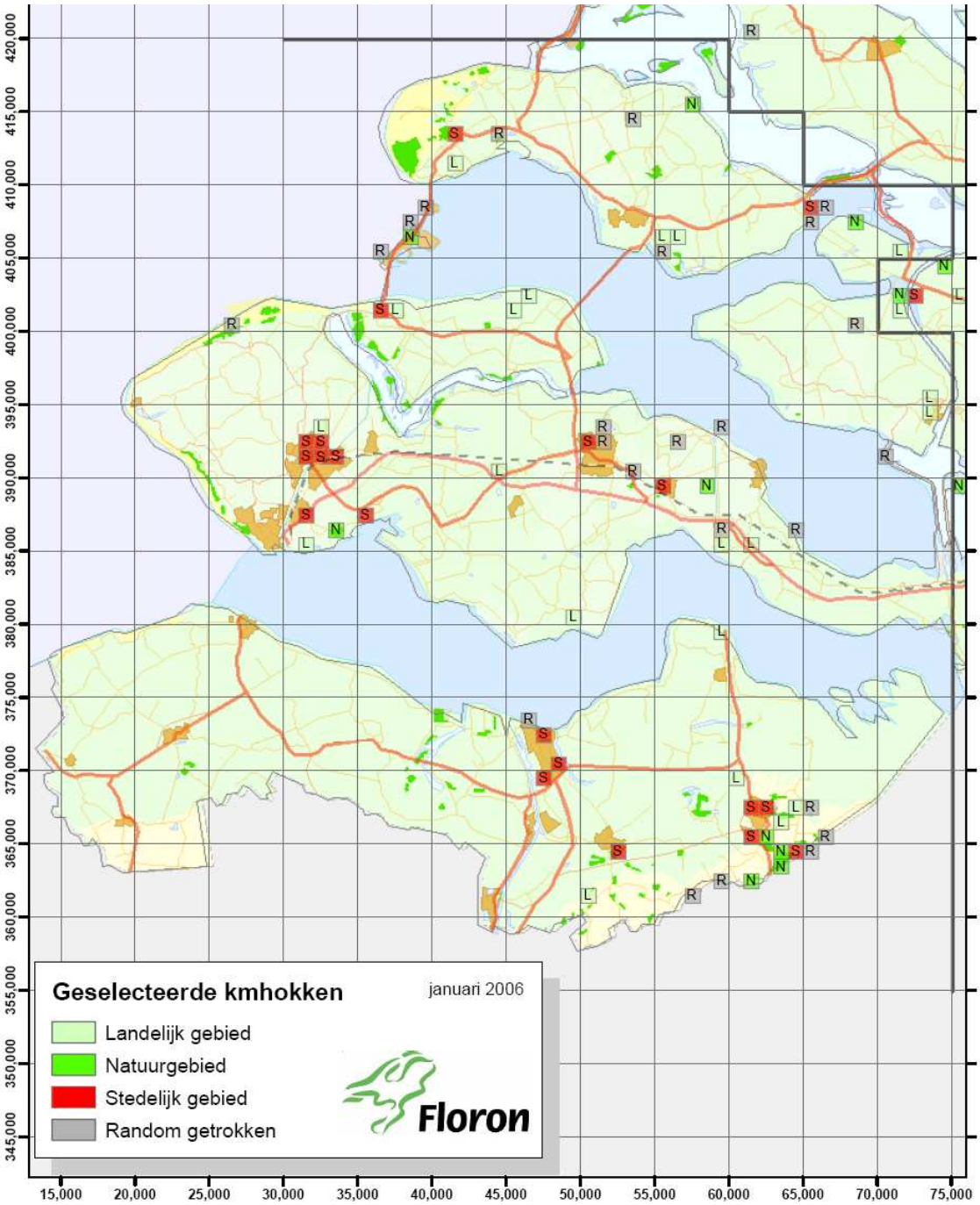

Tabel 1 Kilometerhokken die in 2006, 2007 en 2008 zijn geïnventariseerd met overzicht van aantal waargenomen soorten. (R= random, S= stedelijk gebied, N=natuurgebied en L= landelijk gebied), het aantal bekende soorten florbase2N en het aantal waargenomen soorten.

Inventarisatie jaar	Florist	Km hok xkm	ykm	selectie	laatste jaar	totaal aantal florbase 2N sec	Aantal
2006	hans en Maaike	26	400	R	1995	300	145/149
2006/7	Wim	31	392	S	1995	222	355
2006	Roelof	33	391	S	1999	210	Pm
2006	Roelof	35	387	S	1993	105	pm
2006	pwg sch	41	413	S	1998	329	196
2006	Pwg	46	402	L	1996	208	175
2006	Floron/pwgbev	51	392	R	1992	222	260/132
2006	pwg bev	53	390	R	1991	196	253
2006	pwg sch	56	406	L	1997	145	148
2006	Pwg bev	59	385	L	1992	259	217
2006	Mart	59	393	R	1996	148	144
2006	pwg sch	65	408	S	1999	179	194
2006	Leo	68	400	R	1991	184	142
2006	Leo	70	391	R	1999	110	114
2006	Leo	71	405	L	1999	131	82
2006	Leo	73	395	L	1999	220	123
2007	pwg bev	45	401	L	1997	155	173
2007	kamp 07	46	373	R	1999	153	224
2007	pwb bev	50	392	S	1992	148	266
2007	pwg bev	55	389	S	1990	184	237
2007	pwg sch	57	415	N	1996	225	182
2007	kamp 07	59	379	L	1996	212	144
2007	pwg bev	59	386	R	1992	219	182
2007	Harry	64	386	R	1991	148	132
2008	**hans en Maaike**	**26**	**400**	**R**	**1995**	**300**	**150**
2008	**peter Mein.**	**32**	**391**	**S**	**1995**	**377**	**300**
2008	**Grada**	**31**	**385**	**L**	**1991**	**207**	**175**
2008	**wim w**	**31**	**391**	**S**	**1996**	**284**	**351**
2008	**Grada**	**33**	**386**	**N**	**1996**	**242**	**208**
2008	**hans en maaike**	**36**	**405**	**R**	**1996**	**72**	**36**
2008	**kamp 08**	**38**	**406**	**N**	**1999**	**182**	**113**
2008	**kamp 08**	**38**	**407**	**R**	**1996**	**60**	**78**
2008	**hans en Maaike**	**39**	**408**	**R**	**1996**	**108**	**58**
2008	**pwg schouw**	**41**	**411**	**L**	**1997**	**154**	**138**
2008	**pwg beveland**	**44**	**390**	**L**	**1995**	**195**	**189**
2008	**pwg mschouw**	**41**	**413**	**S**	**1998**	**329**	**333**
2008	**Peter maas**	**47**	**372**	**S**	**1997**	**217**	**174**
2008	**pwg beveland**	**51**	**393**	**R**	**1997**	**182**	**273**
2008	**pwg schouw**	**55**	**405**	**R**	**1997**	**117**	**145**
2008	**Johan E.**	**58**	**387**	**N**	**1998**	**212**	**163**
2008	**pwg schouw**	**58**	**418**	**N**	**1999**	**181**	**103**
2008	**peter Mein.**	**65**	**364**	**R**	**1998**	**233**	**177**
2008	**pwg schouw**	**65**	**407**	**R**	**1999**	**202**	**204**
2008	**peter Mein.**	**66**	**365**	**R**	**1998**	**201**	**229**
2008	**pwg schouw**	**66**	**408**	**R**	**1999**	**176**	**143**
2008	**pwg Tholen**	**68**	**407**	**N**	**1999**	**227**	**136**
2008	**pwg Tholen**	**73**	**394**	**L**	**1996**	**194**	**194**

Tabel 2 Selectiehokken die nog geïnventariseerd kunnen worden tot en met 2010 Met vermelding van het jaar van laatste waarneming en het totale aantal waargenomen soorten)

Schouwen (nog 4 hokken)							
17	53	414	R	1991	175		
17	55	406	L	1997	134		
17	59	416	N	1999	164		
17	59	418	R	1999	113		
Noord Beveland Neeltje Jans (nog 3 hokken)							
17	36	401	S	1997	189		
17	37	401	L	1997	167		
17	38	406	N	1999	182		
Walcheren (nog 3 hokken)							
17	31	387	S	1990	190		
17	32	392	S	1995	204	2009	Wim v. W
17	32	393	L	1995	179		
Zuid Beveland (nog 3 hokken)							
17	49	380	L	1999	171		
17	56	392	R	1999	148		
17	61	385	L	1992	207		
Oost Zeeuws Vlaanderen ten westen van Axel (nog 4 hokken)							
17	47	369	S	1994	213		
17	48	370	S	1991	231		
17	50	361	L	1998	231		
17	52	364	S	1996	204		

Oost Zeeuws Vlaanderen ten oosten van Axel: nog 12 km hokken rond Hulst, alleen de twee zuidoostelijke hokken zijn gedaan, zie figuur

Heemstweken 2009 2011

Vraag van het Waterschap

Het Waterschap wil graag beschikken over een overzicht van het actuele voorkomen van Heemst langs de watergangen. Met name de watergangen die zijn (of zullen worden) heringericht met natuurvriendelijke oevers. Deze watergangen zijn geschikt voor de handhaving en/of vestiging van deze bijzondere soort. Het beheer zal daar ook op worden afgestemd. De vrijwilligers van de Zeeuwse Floristen zullen hiervoor in een periode van drie jaar veldwerkzaamheden verrichten.

Werkzaamheden

Voor het verkrijgen van de gewenste verspreidingsgegevens wordt de volgende werkwijze gehanteerd. Op de eerste zaterdag in februari 2009 wordt, tijdens de jaarlijkse bijeenkomst, een overzichtskaart gemaakt van de verspreidingsgegevens van de op dat moment aanwezige floristen. Hierbij zal tevens (voorzover bekend) het jaar van de waarneming worden genoteerd. Deze gegevens vormen in eerste instantie een leidraad voor de inventarisaties.

Als ondergrond is een kaart van Zeeland vervaardigd met daarop de Floron waarnemingen vanaf 1975 (190 kilometer hokken zie figuur) en aangevuld met de waarnemingen van waarneming.nl (zie figuur). Dit is een beeld op kilometerhokbasis met slechts incidenteel informatie op het

niveau van de groeiplaats. We zullen de oude provinciale gegevens dit voorjaar nog gaan inventariseren, waardoor er meer gedetailleerde informatie ter beschikking komt. In eerste instantie zullen onze inspanningen gericht zijn op de kilometerhokken waar deze soort ooit is waargenomen in combinatie met de watergangen van het Waterschap. Aan alle werkgroepen (en belangstellenden) zal een kaart ter beschikking worden gesteld.

Op grond van de door het Waterschap verstrekte kaart van de betreffende watergangen zullen de gebieden worden geïnventariseerd. De vindplaatsen zullen hierbij gedetailleerd worden vastgelegd met behulp van GPS. In de daarvoor geschikte periode zullen door mij zogenaamde Heemstweken worden georganiseerd, waarbij de afzonderlijke werkgroepen op zoek gaan naar het voorkomen van deze soort. Nadere afspraken zullen hierover nog worden gemaakt. De heemstweken zullen worden gehouden tijdens de eerste drie weken van augustus. Bedoeling is dat de gegevens (ook nul-waarnemingen) snel worden verzameld, zodat eind augustus al een kort verslag kan worden gemaakt. Daarna komen er natuurlijk ook nog waarnemingen binnen. Definitief verslag volgt dan begin januari. Ik heb de verwachting dat wij in een periode van 3 jaar alle oude kilometerhokken en de beoogde watergangen kunnen inventariseren. Er zijn dan natuurlijk wel een paar enthousiaste mensen nodig.

Vergoeding werkzaamheden

Als vergoeding voor de genoemde werkzaamheden is afgesproken dat zes GPS apparaten op voorhand kunnen worden aangeschaft. Het betreft hier het type GPS , Garmin legend Hcx met geheugen, batterijlader, atlas en een draagtasje. Tevens is er een beperkte onkostenvergoeding.

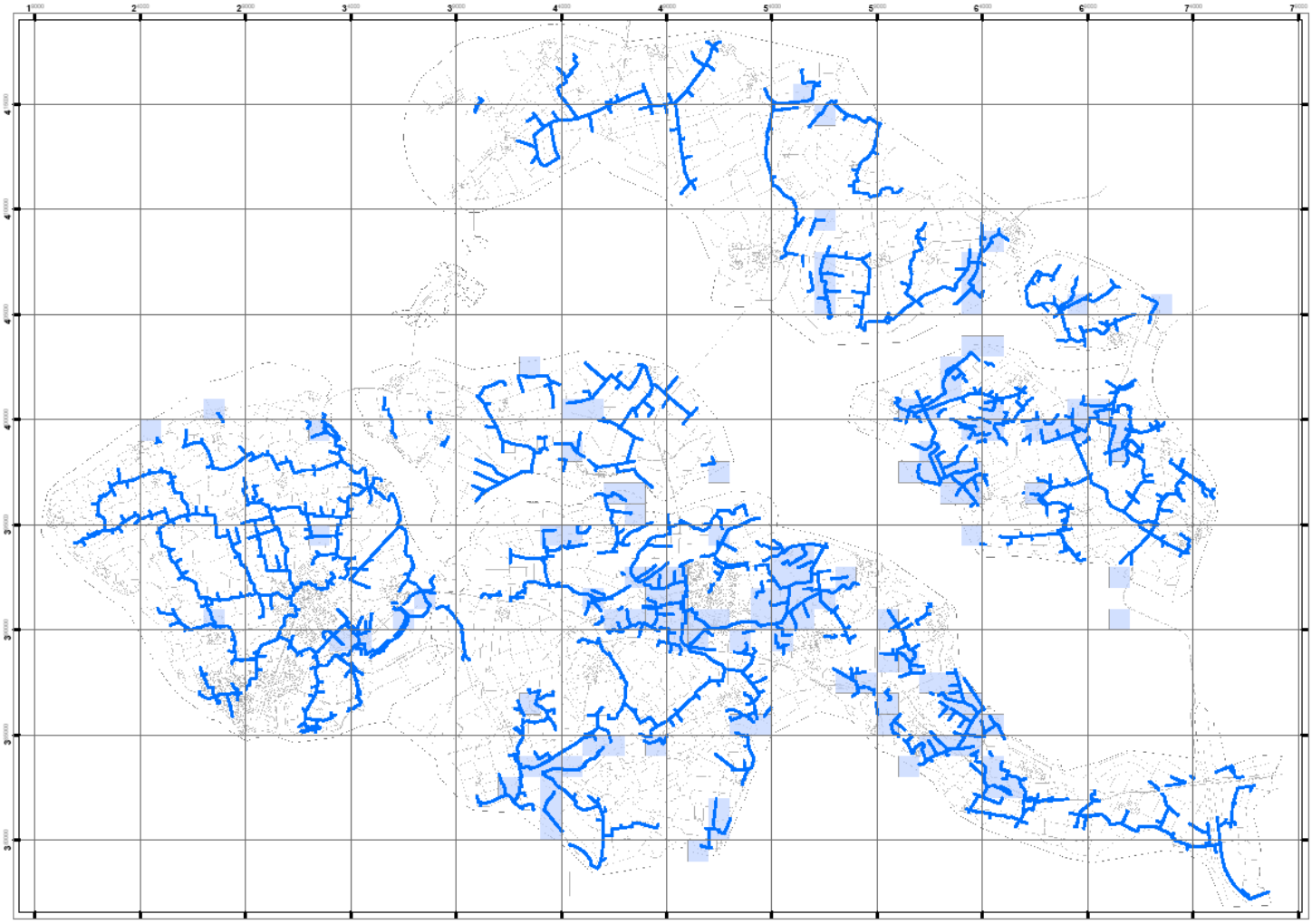

Kaart van Midden en Noord Zeeland met de watergangen en de hokken waarin Heemst is waargenomen

Aanmelden

Ik verzoek de werkgroepen om in de jaarplanning rekening te houden met dit project. Heemst is een makkelijk herkenbare soort. Het is dus goed mogelijk om deze inventarisatie op de fiets (en met een verrekijker) te doen. Als je van stevig doorstappen houdt, dan kan dat natuurlijk op per voet. We moeten nog een methode afspreken wie welke hokken gaat doen.

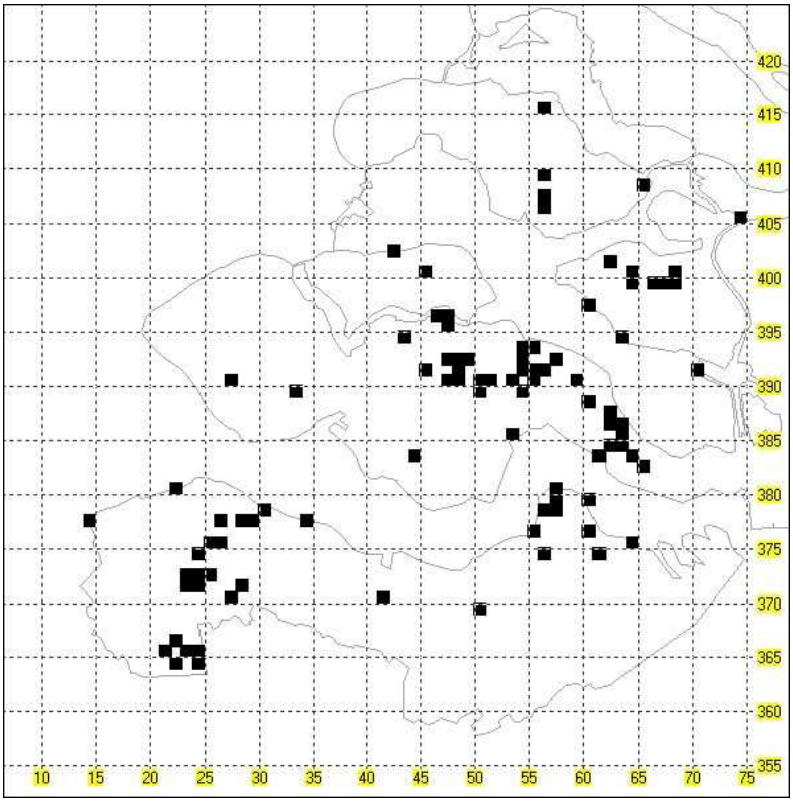

Voor mij is dit meer dan een vraag van het Waterschap. Anton van Haperen heeft enige jaren geleden een lezing gehouden over het voorkomen van Heemst in relatie tot de ontstaans-geschiedenis van Zeeland. Mede hierom is het zeer nuttig dat wij een actueel verspreidingsbeeld van deze soort kunnen opstellen.

Het onderzoeksgebied is overigens niet beperkt tot Noord- en Midden-Zeeland. Ook Zeeuws-Vlaanderen willen we graag inventariseren. Het wordt straks toch één Waterschap.

Florbase 2n sec bestand Heemst (190 kilometerhokken vanaf 1975)

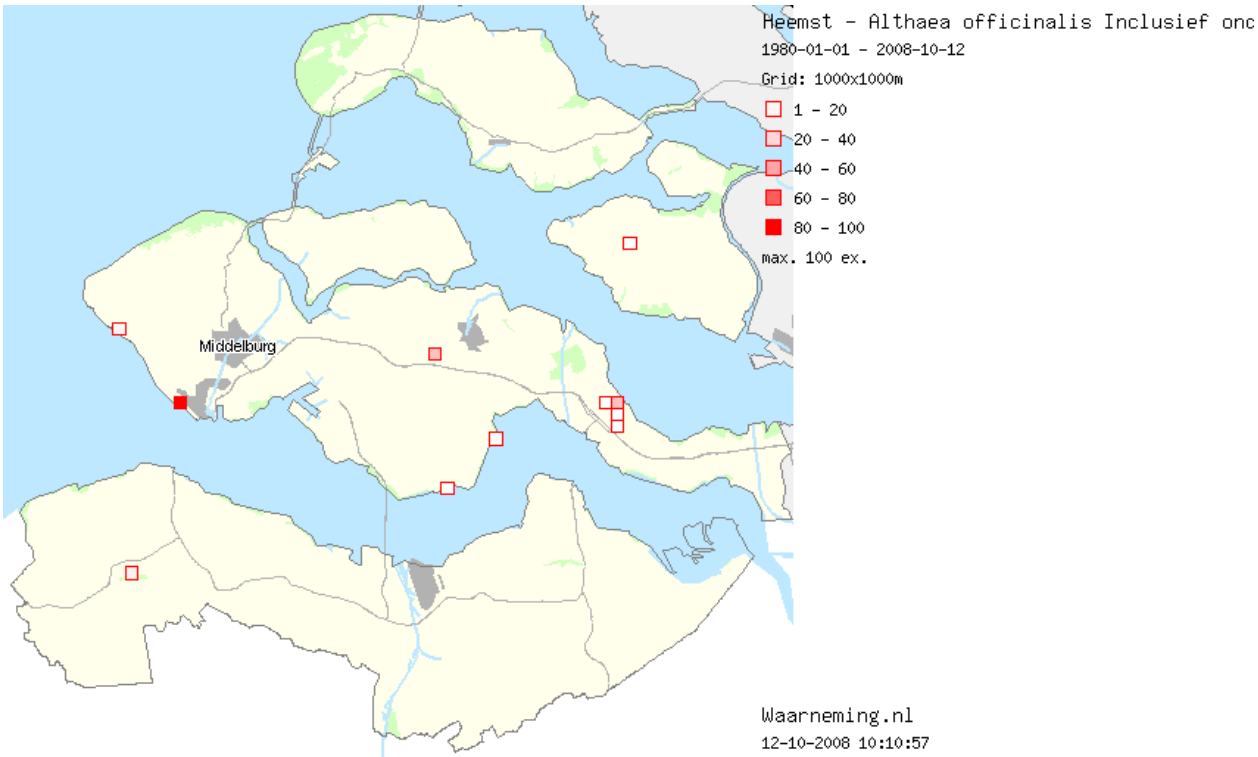

Waarnemingen van heemst bij Waarneming.nl

ADRESSEN voor informatie over FLORON

Centrale coördinatie, tevens regiocoördinator Walcheren, Bevelanden, Tholen en St. Philipsland:
Justus van den Berg**,** Fluitekruidstraat 151, 4461 MG Goes, tel 0113-271210.
E-mailadres: justusvandenberg@kpnplanet.nl.

- Coördinator Zeeuws-Vlaanderen:
  Awie de Zwart, Oude Haven 28, 4501 PA Oostburg, tel. 0117-453584.
  Peter Maas*,* Rembrandtlaan 11, 4532 HP Terneuzen, tel 0115-617004.
- Coördinator Schouwen-Duiveland:
  Corrie de Vos, Keetenstraat 6, 4301 WB Zierikzee, tel 0111-413680.
- Ledenadministratie/penningmeester van Het Blad:
  Gerard Brand, Schuitvlotstraat 24a, 4331 SZ Middelburg, tel. 0118-633931.

Website van Floron

Floron heeft zoals jullie vast weten een eigen website: www.floron.nl. Hier vind je naast algemene informatie ook de laatste nieuwtjes. Kijk er eens op en laat mij dan weten wat je ervan vindt.

Gorteria (tijdschrift verschijnt circa 4 keer per jaar)

In Gorteria worden allerlei artikelen over planten en wieren in Nederland gepubliceerd. Het is een tijdschrift voor floristen, ecologen, vegetatiekundigen en bewerkers van systematische groepen. De redactie verwelkomt met name artikelen met nieuwe determinatiesleutels voor moeilijke of kritische of gemakkelijke verwisselbare plantentaxa, en sleutels naar vegetatieve kenmerken, evenals studies over standplaatsfactoren van bepaalde soorten, bijzondere vindplaatsen, vindplaatsen van zeldzame soorten, of plantengeografisch interessante mededelingen. Abonnement circa €20,50 per jaar, tel 071-5273570.